

סיכום מפגש שיח מומחים אינדיקטורים לאיכות מסגרות לא מפקחות לגיל הרך

י"ח בסיוון תשפ"ד, 24 ביוני 2024 | משרדי יד הנדיב, ירושלים

המפגש נערך במסגרת תהליך למידה בהובלת האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים¹ עבור יד הנדיב. לתהליך היו שתי מטרות: בחינה של אינדיקטורים וכלים להערכת איכותן של מסגרות חינוכיות לגיל הרך בישראל ובעולם, כדי להתאימם למסגרות משפחתיות לא מפקחות בישראל; בחינת כלים להערכת התפתחות הילד שיוכלו לשמש במסגרות משפחתיות אלה.

במהלך שנת תשפ"ד נכתבה סקירת ספרות מקצועית והתקיים מהלך של חילוץ ידע באמצעות ראיונות עם מומחים מהאקדמיה ועם גורמים במשרד הבריאות, במשרד החינוך, בעמותות וברשויות מקומיות.

בסיכום להלן מוצגים עיקרי הנושאים שעלו במפגש הראשון בנושא התאמת אינדיקטורים למסגרות הלא מפקחות לגיל הרך, תיעודף שלהם וסיווגם למדרג ברביצוע.

סדר היום של המפגש

בפתיחת המפגש הציגו רננה אמיר פרזנצ'בסקי מהאקדמיה הלאומית למדעים וד"ר רינת שחף ברזילי, המרכזת האקדמית, את תהליך הלמידה ומטרותיו. אפרת דגני ומיטב טסלר מיד הנדיב שיתפו את המשתתפים במהלך האסטרטגי הכולל של הקרן בנושא הגיל הרך.

במושב הראשון הוצגו יישומים בשדה החינוכי בגיל הרך במסגרות לא מפקחות. במושב זה הציגו גב' ריהאם ג'אבר – מנהלת שלוחת מרכז טיפוח יזמות עסקית, מט"י ירושלים; גב' מייסון כנאענה – רכזת מקצועית בעמותת יעדים לצפון/חלקאת; וגב' גלי ויסוקר – ראש תחום הדרכה חינוכית, יוניטף תל אביב.

¹ תהליך הלמידה החל במסגרת "היוזמה לידע ולמחקר בחינוך". "היוזמה" סיימה את פעילותה בחודש נובמבר 2023, ופועלת כיום במתכונת חדשה באגף לייעוץ וקשרי ממשל באקדמיה הלאומית למדעים.

במושב השני התחלקו המומחים לשלושה שולחנות עגולים ודנו בשיקולים ליצירת מדרג אינדיקטורים בני יישום במסגרות לא מפוקחות. בכל שולחן דנו באחד משלושת האינדיקטורים שנמצאו [בסקר מקדים](#) כחשובים ביותר בקרב כלל המשתתפים.

המשימה של המשתתפים הייתה לדון במאפייני האינדיקטור הנבחר, ולסווג את תתי-האינדיקטורים שלו לכאלה שהם בגדר חובה, ולכאלה שהם רצויים בלבד.

במושב השלישי נערך דיון בקבוצות על אבני דרך להתאמת האינדיקטורים שנבחרו למסגרות הלא מפוקחות, ולהטמעתן בהן.

להלן עיקרי השאלות שנידונו במפגש:

1. מהו הניסיון הקיים בשדה בנוגע למסגרות לא מפוקחות, ומהם האתגרים בליווי של מטפלות-מחנכות?
2. בפירוק האינדיקטורים לרכיביהם, אילו מתתי-האינדיקטורים חובה ליישם בכל מסגרת לא מפוקחת?
3. אילו אינדיקטורים לאיכות המסגרת אפשר ליישם במסגרות לא מפוקחות? מהם משאבי ההדרכה והליווי הנדרשים לשם כך?
4. מהן אבני הדרך המתאימות למסגרות הלא מפוקחות?
5. מהו תפקידם של האקדמיה, ההדרכה, העמותות, הרשויות המקומיות, משרד החינוך ומשרד הבריאות בליווי המסגרות הלא מפוקחות?

סיכום המושב הראשון

הניסיון בשדה בעבודה עם מסגרות לא מפוקחות – אתגרים בליווי מטפלות-מחנכות

אתגרים הנוגעים לשיקופות ולפיקוח

בעקבות העברת הפיקוח על המסגרות לגיל הרך למנהלות ברשויות המקומיות, עלו שאלות הנוגעות להובלת מדיניות מלמעלה למטה ולפיקוח על תהליכים בשדה. הובלת מדיניות כזו דורשת כלים מתאימים ואינדיקטורים בני ביצוע למדידה ולהערכה – שישמשו בליווי, בהכשרה ובפיתוח מקצועי של המסגרות.

פרופ' אסתר עדי יפה טענה בראשית הדיון שאי אפשר להתחיל את השיח על מסגרות לגיל הרך בדיון כמותי על אינדיקטורים ועל עמידה בהם, וגם לא בגישה ריכוזית מלמעלה למטה, שכן בראש ובראשונה יש ליצור יחסי אמון עם המטפלות, ולהזמין לתהליכי למידה ופיתוח מקצועי המותאם להן. את הקשר הראשוני עם המטפלות צריכים ליצור גורמים מקומיים ברשויות מקומיות או עמותות ובעלי מיזמים רלוונטיים. לדוגמה, מיזם חלקאת, שהחל לפעול בצפון בשנת 2022, מתמקד בשישה יישובים ערבים ובמסגרות הלא מפוקחות בהם. על פי תיאורה של הרכזת המקצועית מייסון, המיזם פועל ב־36 מסגרות קטנות, ובתהליך הדרגתי המדריכות בו מסייעות למסגרות להתאים את עצמן לחוק הפיקוח, ולעמוד בדרישותיו. מייסון ציינה שהמדריכות חוו קושי בכניסה הראשונה למעונות ולמשפחתונים, כשהתלוו אליהן נציגות של משרד החינוך.

הצוות של מט"י ערך מיפוי של כלל המסגרות והילדים במזרח ירושלים. נמצא ש־28,000 ילדים מגיל לידה עד שלוש שוהים שם ב־120 משפחתונים לא מפוקחים. בעקבות כך נבנתה תוכנית פעולה לכניסה הדרגתית למסגרות ולגיוס המטפלות לקבלת ליווי והדרכה.

דוגמה נוספת למיזם רשותי היא של עיריית תל אביב ומיזם יוניטף, הפועל במסגרות יזומות לגיל הרך עבור אוכלוסיות של פליטים ומבקשי מקלט. הקושי המרכזי במסגרות אלו הוא ארעיותן – מסגרות נפתחות ונסגרות בהתאם לאישורי תושבות שמקבלים הפליטים ומבקשי המקלט מן המדינה.

אתגרים הקשורים למשאבים פיזיים ורגשיים

במפגש של המדריכות עם המטפלות ועם המסגרות הן עדות לא פעם לדלות המרחבים (בחלקאת, למשל, נמצאו מסגרות ללא חצרות או מרחבים חיצוניים, ללא מים או שירותים; מסגרות שאין בהן הפרדה בין הילדים ובני המשפחה של המטפלת; והצפייה במסכים בהם אינה מוגבלת). המטפלות כלל אינן עוסקות בחינוך, אלא רק בטיפול ובשמירה על הילדים. על פי תיאורה של מייסון כנענה מחלקאת, הן לרוב מרגישות "מאוד שקופות, בודדות, לא ראויות, ולא מוכרות ברשות המקומית", ומגלות נוקשות וחוסר נכונות לשנות את דפוסי עבודתן. ברשות המטפלות ידע דל מאוד באשר להתפתחות ילדים.

אתגרים הנוגעים לבניית קהילת ידע ולפיתוח מקצועי

במזרח ירושלים בנה מט"י קהילה של מטפלות ונשות מקצוע לגיל הרך ובה 660 נשים. נשות הקהילה שותפות לקבוצות מקצועיות בפייסבוק ובוואטסאפ ונעזרות גם באתר אינטרנט המותאם לצורכי הקהילה. המדריכות עוקבות כל העת אחר צורכי הקהילה ומתאימות לה את ההתערבויות ואת הידע הנדרשים. המיזם של מט"י החל בכלל בהדרכה ובסיוע להפוך מעון יום לעסק כלכלי. אופי הליווי וההדרכה השתנה עם השנים, וכעת מתמקד בהיבטים טיפוליים-חינוכיים. המטפלות במזרח ירושלים מגיעות מרקע כלכלי חלש מאוד וזקוקות לפרנסה. ההשתתפות בפיתוח מקצועי ביום החופשי שלהן דורשת מוטיבציה גבוהה מאוד והכרה בתועלת שיפיקו ממנו (למשל, היכולת לחפש עבודה במסגרות מפקחות). על פי עדותה של ריהאם (מט"י), המרכז הצליח ליצור קהילה של אנשי מקצוע, ובה מטפלות, מדריכים, יועצים, מנחים ובעלי הכשרה בטיפול ("במזרח ירושלים אם אני צריכה מישהו היום, אני אמצא שם"). העבודה המשותפת והלמיזה מתאפשרות בזכות בנייה של קשר ואמון הדדי.

גם מייסון ומהא מחלקאת דיברו על תפקידה של הקהילה המקומית במתן תמיכה ופיתוח מקצועי. חברות הקהילה – היוצרות קשר דרך קבוצות ואטסאפ קהילתיות – תומכות זו בזו, מעצימות זו את זו, וכך נוצר בקרבן תמריץ להשתתף בקורסים ובהכשרות ("זה תחום אטרקטיבי יותר בהשוואה לעבודות ניקיון, שמשרד העבודה מפנה נשים אליהן", ציינה אחת מחברות הקהילה). למרבה הצער, משרד החינוך מציע קורסים רק למטפלות במסגרות המפוקחות.

אתגרים הנוגעים לכניסה למסגרות לא מפקחות

כניסה למסגרות לא מפקחות דורשת בראש ובראשונה את אמון המטפלות, אשר תהו בתחילת הדרך על הסיבות לפעילות העמותה, ולא הבינו את מטרותיה. כך סיפרה הגב' ריהאם ג'אבר ממט"י: "אחת הסיבות שהפרויקט הצליח היא האמון של השטח ואיכות השירות שלנו. יש לנו המון פרויקטים שהוכחנו את עצמנו בהם". האמון נובע מהיכרות מוקדמת עם הפעילות של מט"י ועם אנשיה. מט"י ערכה מיפוי מקדים בקרב נשים מקהילת המטפלות ממזרח ירושלים, בשל ההנחה שאיתן יהיה נוח לשתף פעולה יותר מאשר עם נשות מקצוע שאינן מהקהילה.

זאת ועוד, הכניסה למסגרות לא מפקחות דורשת בנייה של תוכנית שמתאימה למציאות במזרח ירושלים, למצב הפוליטי והחברתי-כלכלי של האוכלוסייה. כאשר ההכשרות למדריכות ולמטפלות ניתנות בידי גופים מוסמכים ואקדמיים, עולה ערכן בעיני הקהילה, שכן תעודה מאפשרת למטפלות לחפש ביתר קלות עבודה גם במערב ירושלים ולשפר את הכנסתן.

משאבים לליווי המסגרות

המשאבים הקיימים

המרכז לטיפול יזמות בירושלים (מט"י, גב' ריהאם ג'אבר – מנהלת שלוחת מרכז טיפוח יזמות עסקית) נעזר במדריכות הפדגוגיות של הרשות המקומית – עיריית ירושלים.

עיקרון דומה מנחה את מיזם חלקאת בצפון. מייסון כנענה העידה כי נציגות ברשות המקומית מסייעות ביצירת קשר עם המסגרות: "בביקור הראשון הרפרנטית הצטרפה אליי, ועשינו שיחה מקדימה שעזרה לנו להיכנס לבתים". הן הביאו איתן במתנה למסגרות משחקים התפתחותיים.

יוניטף, שפועל בדרום תל אביב, נותן שירותים למסגרות לא מפוקחות של ילדי פליטים ומבקשי מקלט, בעיקר מאריתריאה. המסגרות פועלות באישור זמני המתחדש מפעם לפעם. יוניטף בונה את המסגרות ומנהלת אותן. על פי הגב' גלי ויסוקר, הארגון מפעיל צוות גדול של מדריכות המעניקות ארבע שעות שבועיות של הדרכה לכל מסגרת.

בירושלים העיריה מקיימת מפגשים קבוצתיים למטפלות המתנגדות לכניסה של גורמים חיצוניים, בשל האיום שהן חשות מצד הממסד. כדי להפחית את תחושת האיום עיריית ירושלים מעבירה את האחריות למדריכות. אף שבספים רבים הושקעו בהרצאות, בהסכתיים, בתוכניות הכשרה חד-פעמיות ובקורסים שנתיים, שנועדו להעניק למטפלות מחנכות תחושת שייכות אישית ומקצועית, רק מעטות מהן הגיעו למפגשים. במט"י למדו שקבוצת עמיתות מסייעת בשמירה על קשר בין המטפלות לרשות המקומית.

שיתוף הפעולה של מט"י עם עיריית ירושלים מאפשר להנגיש גם להורים את הידע, ולהעביר להם את החשיבות שבחינוך לגיל הרך. כך, לדוגמה, פיתחו במט"י מדריך למטפלות ולהורים הכולל סרטונים וטיפים באשר לפעילויות המתאימות לפעוטות במעון ובבית. המדריך אמור לסייע בחיזוק הקשר בין המעון לבית.

בחלקאת אסטרטגיית הכניסה למשפחתון כוללת ליווי של נציגה מוכרת מהרשות; סיוע למסגרת באמצעות השלמת ציוד, משחקים וספרים מתאימים; הבנת הצרכים של המטפלת ומתן מענה להם (כמו שהיה בתקופה של תחילת המלחמה). המיקוד הראשוני הוא בילדים ובהורים על ידי הפעלת חוגי העשרה, כמו תנועה וצליל. פעולות אלה תורמות למיתוג המסגרת החינוכית בקרב הקהילה ומחזקות את מעמד המחנכת-מטפלת.

המשאבים הנדרשים

מייסון כנענה מחלקאת הדגישה את המטרה המשותפת לכלל היישובים שבהם פועלת העמותה – לשפר את איכות החינוך-טיפול ולהעניק מסגרת לכלל הילדים בכל יישוב. כדי להצליח בכך יש להשקיע במטפלות; לשים לב לייחודיות של כל יישוב; לגייס למיזם את כל השותפים לרווחת הילדים ביישוב (הרשות המקומית – שמתכללת תהליכים; המטפלות-מחנכות – שהן חלק מקהילה מקצועית לומדת; המדריכות המלוות את המסגרות, וכלל ההורים ביישוב); ולקיים סדנאות, הרצאות ופעילויות נוספות המקנות הדרכה וכלים לחינוך מיטבי.

כמו כן יש להרחיב את מעגל האקדמאים בתחום הגיל הרך (מדריכות פדגוגיות), כפי שנעשה במט"י במזרח ירושלים; ליצור רשת מומחים מקצועיים לגיל הרך; ולגייס מרצים איכותיים, בפרט בשפה הערבית.

יש לפתח מודלים ייחודיים להדרכת המסגרות הביתיות: מפגש שבועי עם מדריכה פדגוגית (כפי שמתקיים בחלקאת) או מפגשים שבועיים קבוצתיים של כמה מטפלות בקהילה, לצד הכשרות וסדנאות במהלך השנה.

יש לתת את הדעת על היבטים אדמיניסטרטיביים המשפיעים על יכולתן של המטפלות להשתתף בתהליכי הליווי. לדוגמה, במזרח ירושלים רק מטפלות המקבלות תלוש משכורת זכות להכשרה של משרד החינוך. יש להתגבר על מכשול זה ולהעניק לכל המטפלות הכשרה איכותית.

כמו כן נדרשת הנגשת טפסים עבור מטפלות בשפה הערבית!

נדרש פתרון למסגרות קטנות של עד שישה ילדים, שאינן זכאיות לקורס הכשרה ממשרד החינוך.

יש ללוות את תהליך ההכשרה של המסגרות בתוכנית הערכה מעצבת של איכות המסגרת. תוכנית כזו מתקיימת, למשל, במט"י; ד"ר הדס גרונר מובילה בחלקאת מחקר הערכה בשיתוף צוות הערכה במט"ח. במסגרת פעולת ההערכה אוספים נתונים על איכות הטיפול והמסגרת, משפרים את תוכנית הליווי ועוקבים אחר ההתקדמות.

סיכום הדיונים בשולחנות העגולים

סינוג של תתי־אינדיקטורים לכאלה שהם בגדר חובה וכאלה שהם רצויים בלבד

הדיון במושב הראשון התקיים בשלושה שולחנות עגולים. בכל שולחן דנו ברכיבים (תתי־אינדיקטורים) של אינדיקטור אחד. האינדיקטורים שנידונו הם אלה שדורגו כחשובים ביותר בסקר שנערך לפני מפגש השיח.

בשולחן 1 השתתפו: אפרת טופרוב, אידה לי רדאי וגיתית נחמני מיד הנדיב; דור נובק שקד מחברת לוקס; מהא נוג'ידאת ממיזם חלקאת; גלי ויסוקר מיוניטף; כרמל בלנק ממרכז טאוב; ענת תירוש ממשרד הבריאות; ונטלי עמיאור מעיריית ירושלים. האינדיקטור שנידון: "יחסים – איכות האינטראקציות עם הפעוטות".

בשולחן 2 השתתפו: סיגל ריינדרס כפרי ונועה כספין מיד הנדיב; אופירה בן שלמה ממכללת אורנים; חגית כתר ממשרד החינוך; מאי עומרי וניבין זאבר ממט"י; מייסון כנענה מחלקאת; מימי אקרמן מהתוכנית הלאומית לנוער בסיכון; ורד כרמון ממשרד הרווחה; מאירה ויקרוביצקי מעיריית חדרה; וטלי פרידמן מהאקדמיה הלאומית למדעים. האינדיקטור שנידון: "זהות מקצועית פרופסיונלית של מטפלות־מחנכת (הכשרה ופיתוח מקצועי)".

בשולחן 3 השתתפו: אסתר עדי יפה מאוניברסיטת בראילן; אורית דרור לוי ממכללת אורנים; נאוה פרץ ממשרד החינוך; ריהאם ג'אבר והדס גרונר ממט"י; טוני דואק ממשרד הבריאות; סימה שהינו מעיריית ירושלים; מיטב טסלר שימל מיד הנדיב; רננה אמיר ורינת שחף ברזילי מהאקדמיה הלאומית למדעים. האינדיקטור שנידון: "ידע ותפיסות לגבי טיפול־חינוך איכותי המתאים להתפתחות, לתרבות ולשפה".

תתי־אינדיקטורים שצוינו כחובה בכל אחד מהאינדיקטורים

רכיב חובה הוא כזה שחייב להיות במוקד ההדרכה והליווי במסגרות. אם מסגרת אינה מצליחה ליישמו לאחר תהליך של הדרכה – מוטב להוציא ילדים ממסגרת זו או לסגור אותה (אם מתאפשר).

❖ אינדיקטור 1: "יחסים – איכות האינטראקציות עם הפעוטות"

תתי־אינדיקטור שמשותפות שולחן 1 דירגו כחובה:

- "לעולם אין שימוש בכל צורה של ענישה, השפלה על ידי כל מי שנמצא במגע עם הילדים. לא צועקים עליהם, מבקרים, מביישים, מתעמרים, מאיימים או פוגעים בהם פיזית או בכל דרך אחרת";
- "מגיבה בצורה חיובית לצרכים של הילדים, ורגישה לצרכים המשתנים של הילדים";

- "מזהה סימנים למצוקה של הילדים ומגיבה באמצעות אסטרטגיות מתאימות להפחתת לחץ";
- "תומכת ומכוונת את הילדים למשחק עצמאי, וגם מעודדת התנסויות וחומרים להרחבת העניין של הילדים"; "המחנכת מטפלת מעודדת ושותפה פעילה, מתווכת ומסבירה במשחקים אינטראקטיביים עם הילדים".
- המדדים שהוגדרו כחשובים בשלב מתקדם יותר של הובלת השינוי באיכות המסגרת:
- "מרימה את הילדים תדיר, בהתאם להעדפות האישייות שלהם בהתאמה לתגובות לא נוחות שלהם (כגון, בכי, חרדה והתרחקות) או תגובות חיוביות (כגון, חיוך ומלמול והתקרבות)";
- "משתמשת במידע על יכולות והתנהגויות באמצעות תצפית בילדים (שפת גוף, שפה מילולית ובלתי מילולית). המידע משמש אותה להתאים פעילויות, רוטינות ואינטראקציות תואמות לצרכים של כל ילד";
- "מסייעת לילדים לזהות ולתאר את התחושות שלהם ושל אחרים";
- מאפשרת לילדים בחירה בתוך מסגרת קבועה של פעילויות ורוטינות, מאפשרת לבחור להשתתף, להפסיק, או להסתכל מהצד".

❖ אינדיקטור 2: "זהות מקצועית פרופסיונלית של מטפלת־מחנכת (הכשרה ופיתוח מקצועי)

תתי־האינדיקטור שמשותפות שולחן 2 דירגו כחובה :

- "מעורבת ומזדהה בהיותה חלק מהשדה של חינוך לגיל הרך, ומשתמשת כדוברת המקדמת צרכים של הילדים, המשפחות והמקצוע";
- "יודעת ומקיימת נהלים אתיים ומקצועיים לחינוך בגיל הרך";
- "משתתפת בלמידה מתמשכת ושיתופית (קהילה מקצועית) ומתעדכנת באופן שוטף".

❖ אינדיקטור 3: "ידע ותפיסות לגבי טיפול־חינוך איכותי המתאים להתפתחות, לתרבות ולשפה"

תתי־האינדיקטור שמשותפות שולחן 3 דירגו כחובה:

- "מבינה כיצד ילדים מתפתחים ולומדים, ומשתמשת בידע זה כדי ליצור סביבה והזדמנויות למידה תואמות התפתחות של כל ילד";
- "מכירה בכל ילד כפרט ייחודי עם הבדלים התפתחותיים";
- "משתמשת בידע רב־ממדי על הילד וההקשר שלו כדי לתמוך בכל ילד ולקבל החלטות מבוססות עדויות (ידע על תקופות התפתחות מוקדמת, על הילדים כפרטים, על התפתחות ולמידה בהקשרים תרבותיים ועוד)";
- "מכוונת את הילדים באופן חיובי בהתאמה ליכולות ההתפתחותיות של כל ילד. הכוונה לרכישת עצמאות של הילדים ואחריות על התנהגותם".

בנוגע לשאר תתי־האינדיקטור עלו הנקודות האלה:

- יש להנגיש את הידע על אודות התפתחות הילד גם בשפה הערבית, כפי שנעשה במזרח ירושלים.

- קשה לתרגם ידע מדעי לידע יישומי, וחשוב שתהיה מעטפת שתתווך למטפלות את הידע. המדריכה היא סוכנת השינוי העיקרית.
- חשוב שיהיה לנכנסים למסגרות ידע על הקהילה, על ההורים ועל הילד. היותה של המטפלת חלק מהקהילה מאפשר זאת. עם זאת ייתכן שזו דרישה מורכבת מדי למטפלות, ונדרשת הדרכה כדי להכיר לעומק כל משפחה. גם בתוך חברה שהיא לכאורה הומוגנית (למשל זו של ערביי מזרח ירושלים) יש שונות תרבותית שצריך ללמוד (לדוגמה, אישה לא תעז להוציא ילד ממסגרת של קרובת משפחה ולהעבירו למסגרת מפקחת, שאולי נחשבת טובה יותר).

אינדיקטורים שאפשר ליישם במסגרות הלא מפקחות

האינדיקטור של איכות האינטראקציות הוא המדד שהכי עזר למיזם חלקאת להיכנס למסגרות. שיטת ההדרכה שלהם מבוססת על יחסים: המדריכות מונחות למצוא משהו טוב בקשר בין המטפלת לילד, להתחבר לכך – ומשם להתחיל לסייע למטפלת לבנות את היחסים בינה לבין הפעוטות.

בדיונים בשולחנות העגולים התייחסו כמה משתתפות לחשיבות של תת־האינדיקטור שעניינו זיהוי תחושות ("מסייעת לילדים לזהות ולתאר את התחושות שלהם ושל אחרים"). התנאי ללמידה ולצמיחה של הילדים הוא ביטחון פסיכולוגי. זיהוי ותיאור תחושות תורמים לביטחון מסוג זה ומחזקים את היכולת של המטפלות לגלות אמפתיה כלפי עצמן וכלפי הילדים.

התאמת אבני הדרך למסגרות הלא מפקחות

לכל מדד באינדיקטור נהוג להגדיר אבני דרך להשגתו על ציר הזמן ועל פי גיל הילדים. אפשר ללמוד על תהליך ההתאמה של אבני דרך מהניסיון של חלקאת, כפי שתיארה אותו מייסון כנענה. לדוגמה, הם נעזרים בצוות הערכה ומדידה של מט"ח, והכלי של ITERS משמש להם מצפן בהדרכה. תחילה הם נפגשו עם "מציאות מאוד רחוקה מהסטנדרטים המינימליים של הכלי". לכן הם ניסחו מתווה לאבני דרך שהמרווחים ביניהן גדולים יותר. המתווה כלל 72 מדדים מ־7 תחומים (מרחב וריהוט, היגיינה ובריאות, תזונה, מרחב חיצוני/חצר, אינטראקציות, תוכנית התפתחות דידיקטית, בטיחות). הכלי שפיתחו התבסס גם על דוח הפיקוח של משרד החינוך.

מומחים לגיל הרך תמימי דעים כי יש להתאים את האינדיקטורים ואת הכלים למסגרות הביתיות הלא מפקחות, שיכולתן מוגבלת יותר, למשל לצמצם את מספר המדדים. שלושה ממדים מוסכמים הם: הגנה פיזית – בריאות, בטיחות ותזונה; איכות האינטראקציות; והזדמנויות למידה מתאימות ומשמעותיות.

במושב השלישי של השולחנות העגולים התבקשו המשתתפות להציע אבני דרך לכל אחד מתתי־האינדיקטורים שנבחרו במושב הקודם. לעיתים שולבו יחד כמה תת־אינדיקטורים לתיאור רצף של אבני דרך. להלן יוצגו ההצעות שעלו לאבני הדרך והתייחסויות כלליות של המשתתפות לגבי תת־האינדיקטורים עצמם. חשוב להדגיש כי ההצעות והאמירות האלה אינן משקפות בהכרח הסכמה ובכל מקרה נדרש תהליך מקצועי נוסף לניסוח ולתיקוף.

1. אינדיקטור יחסים

אינדיקטור יחסים – תת־אינדיקטור: "לעולם אין שימוש בכל צורה של ענישה, השפלה על ידי כל מי שנמצא במגע עם הילדים. לא צועקים עליהם, מבקרים, מביישים, מתעמרים, מאיימים, או פוגעים בהם פיזית או בכל דרך אחרת"

מתוך הדיון: המשתתפות התייחסו למגבלות תת־האינדיקטור וציינו כי אי אפשר להגדיר אינדיקטורים באופן מוחלט (לעולם לא), אלא להשאיר מקום לטווח אנושי של טעות. כאשר פעוט חש מושפל אין זה מעיד בהכרח שהמטפלת אינה מתפקדת כראוי. היבט מתקדם של תת־האינדיקטור זה הוא:

"מטפלת כנה ונינוחה עם הילדים, הנהנית בחברתם", העונה על הרצון של ההורים שילדם יחזור הביתה שמח, שמור פיזית ונפשית.

להלן ניסוח של תת־אינדיקטור בשלוש רמות – מינימלית, בינונית ומתקדמת:

רמה מתקדמת	רמה בינונית	רמה מינימלית
<ul style="list-style-type: none"> • המטפלת מתייחסת בכבוד לכל ילד • למטפלת היכולת לחנך 	<ul style="list-style-type: none"> • המטפלת מאכילה האכלה טכנית בלי קשר עין • המטפלת עוזרת סיטואציה לא רצויה • למטפלת יכולת רפלקטיבית לזהות התנהגות לא רצויה של המערכת 	<ul style="list-style-type: none"> • המטפלת לא משפילה ולא מעליבה ילדים • המטפלת לא פוגעת פיזית בילדים

אינדיקטור יחסים – תת־אינדיקטור: "מגיבה בצורה חיובית לצרכים המשתנים של הילדים"; "מזהה סימנים למצוקה של הילדים ומגיבה באסטרטגיות מתאימות להפחתת לחץ"

מתוך הדיון: זהו תת־אינדיקטור אופרטיבי שאפשר לזהות בתצפית על אינטראקציה של המטפלת עם הילדים. הדגש כאן הוא על תגובה חיובית ונינוחה לילדים וקבלתם במצבים שונים, הן בשיח הן במגע מטפל ומרגיע. התגובה צריכה להיות מותאמת לצורכי הילדים ולסיטואציה הנתונה.

כדי ליישם תת־אינדיקטור זה יש לשים דגש בהדרכה על היכרות עם הפעוטות ועם מאפייניהם ולטפח את יכולת ההתבוננות בהם. כדי שההדרכה תצליח יש ליצור יחסי אמון עם המטפלת ולהתמקד ביכולתה לראות את הילד, על רצונותיו ובחירותיו. הקושי הוא ביכולת של המטפלת להיות תמיד חיובית, אף שנסיבות חייה אינן תמיד קלות. דרישה כזו עלולה להשפיע על התגובות שלה.

להלן ניסוח של תת־אינדיקטור בשלוש רמות – מינימלית, בינונית ומתקדמת:

רמה מתקדמת	רמה בינונית	רמה מינימלית
<ul style="list-style-type: none"> • המטפלת מגיבה תגובה מותאמת, מקדמת • המטפלת מסייעת לילדים לאתר מצוקות שהם חווים ולשיים את רגשותיהם ואת תחושותיהם 	<ul style="list-style-type: none"> • המטפלת בעלת ניסיון בסיסי במתן מענה, תיווך בסיסי • המטפלת מגיבה תגובות מווסתות • המטפלת מזהה התנהגויות חיוביות ומאמצים מצד הילדים • המטפלת תדע לבקש עזרה מגורמים שונים 	<ul style="list-style-type: none"> • המטפלת מזהה מצוקה ומגיבה עליה תגובה שטחית

אינדיקטור יחסים – תת־אינדיקטור: "תומכת ומכוונת את הילדים למשחק עצמאי, וגם מעודדת התנסויות וחומרים להרחבת העניין של הילדים"; "משחקת משחקים אינטראקטיביים עם הילדים (חיקוי צלילים שלהם, הצצה, צלילי קריאה ותגובה ועוד"

מתוך הדיון: המשתתפות עסקו בשאלה עד כמה ממד זה מכריע בשלב הראשון של עבודה עם מטפלות, ואם הוא בגדר חובה. הייתה הסכמה הן באשר לחשיבות המשחק עם הילדים הן באשר לצורך להתאים את הניסוח למסגרות לא מפוקחות.

היו שטענו שהמשחק האינטראקטיבי צריך להיות במוקד הליווי של המטפלת, ולא המשחק העצמאי, מן הטעמים האלה: המשחק האינטראקטיבי עשוי להיות טבעי יותר למטפלת; קל יותר למדריכה לזהות את איכות המשחק האינטראקטיבי, וללמד את המטפלת כיצד לשכלל אותו; המשחק האינטראקטיבי מפתח את היכולת של המטפלת לגלות אמפתיה, שכן עליה להסתכל על הילד כאדם, להיות "שטותניקית" יחד איתו. לעומת זאת ידע מקצועי רב יותר נדרש כדי לתכנן מרחב משחקי שיש בו בחירה. כמו כן כדי לשחק משחק עצמאי על הילד לחוש ביטחון. יש אפוא בראש ובראשונה לבסס תחושת ביטחון בקרב הילדים.

היו שהסתייגו מעמדה זו בטענה שלעיתים המטפלות מתקשות להיות באינטראקציה ילדית ומשחקית עם הילדים, וקל להן יותר לאפשר להם לשחק במשחקים עצמאיים. על פי רוב המטפלת עצמה לחוצה ובעלת תחושת ערך עצמי נמוך.

עלתה גם השאלה אם על המטפלת לשחק עם הילדים, או רק לתמוך במשחק שלהם. ייתכן שזו צריכה להיות אבן דרך מתקדמת בתוך תת־האינדיקטור.

כמו כן צוינה החשיבות של התאמות תרבותיות הנדרשות בתהליך הליווי. למשל לקבוצות שרואות חשיבות בהיררכיה ובסמכות לעומת קבוצות הרואות חשיבות באוטונומיה.

לסיכום, אפשר לבחון רצף של אבני דרך – נוכחות ותצפית על הילדים בזמן שהם משחקים, עידוד למשחק עצמאי, משחק משותף בסיסי ומשחק משותף אינטראקטיבי.

להלן ניסוח של תת־האינדיקטור בשלוש רמות – מינימלית, בינונית ומתקדמת:

רמה מינימלית	רמה בינונית	רמה מתקדמת
<ul style="list-style-type: none"> המטפלת נוכחת פיזית ומאפשרת משחק 	<ul style="list-style-type: none"> למטפלת נוכחות שיש בה תקשורת ותיווך המטפלת משחקת עם הילדים 	<ul style="list-style-type: none"> המטפלת משתמשת במידע, ביכולות ובידע התפתחותי המטפלת תומכת בילדים ומכוונת אותם המטפלת נותנת לילדים את האפשרות לבחור

2. אינדיקטור זהות מקצועית

זהות מקצועית – תת־אינדיקטור: "מעורבת ומזדהה בהיותה חלק מהשדה של חינוך לגיל הרך, ומשמשת כדוברת המקדמת צרכים של הילדים, המשפחות והמקצוע"

מתוך הדיון: חשוב לעודד את תפיסת השליחות בקרב מטפלות. חשוב לטפח בקרבן – הן במסגרות מפוקחות הן במסגרות לא מפוקחות – זהות מקצועית, ולעודד אצלן תפיסה של מתן כבוד לילד ועבודה לפי אמות מידה מקובלות.

חשוב שהמטפלת תוכל לעמוד מול ההורים כבעלת מקצוע, כסמכות מקצועית. חשוב שתהיה לה היכולת לקיים קשר שוטף עם ההורים, לספר להם על הילד, לבנות קשר שמבוסס על אמון ועל הנגשת מידע להורים. חשוב גם שהמטפלת תדע לאילו גורמים מקצועיים אפשר לפנות כשמתעורר קושי; שתהיה מודעת לשירותים שמעניקה הרשות המקומית עבור ילדים; שתדע לתווך אותם להורים.

להלן ניסוח של תת־אינדיקטור בשלוש רמות – מינימלית, בינונית ומתקדמת:

רמה מינימלית	רמה בינונית	רמה מתקדמת
(המצב המצוי) המטפלת מצהירה כי היא עוסקת במקצוע משום שהשעות נוחות והעבודה קלה יחסית.	המטפלת מצהירה כי היא עוסקת במקצוע כי היא אוהבת ילדים.	<ul style="list-style-type: none"> המטפלת מצהירה כי היא עוסקת במקצוע כדי לתקן חוויות לא טובות שהייתה עדה להן בתחום הטיפול־חינוך. המטפלת מבינה את חשיבות המקצוע. המטפלת בעלת תחושה של ערך עצמי ושליחות, וזוכה לכבוד מהסביבה על תפקידה ועל המקצוע. ההורים רואים במטפלת שותפה לחינוך־טיפול בילדיהם.

אינדיקטור זהות מקצועית – תת־אינדיקטור: "יודעת ומקיימת נהלים אתיים ומקצועיים לחינוך בגיל הרך"

מתוך הדיון: המשתתפות עסקו בקווים האתיים האדומים, במצבים שבהם נדרש לשקול להפסיק להעסיק את מטפלת או לסגור את המסגרת. בתוכנית מש"י במכללת אורנים בליווי יד הנדיב בדקו בקרב המדריכות בתוכנית מתי לדעתן צריך להפסיק את עבודתה של מחנכת במשפחתונים. השאלה שעלתה היא איך אפשר לעשות זאת במסגרות לא מפוקחות.

הייתה הסכמה שהדגש בליווי מסגרות צריך להיות בטיפוח מוטיבציה ללמידה ולהתקדמות מתמדת, וכן בחיזוק תחושת המחויבות האתית כלפי ההורים ובשיתוף ההורים במקרים בעייתיים.

בתוכניות ההדרכה מקדישים זמן מועט יחסית לאתיקה מקצועית. יש לנסח היבטים קונקרטיים של קוד אתי, ולשתף בו את ההורים כדי שישמש עבורם קו מנחה.

חשוב שכל הגורמים המעורבים בטיפול־חינוך בגיל הרך יהיו שותפים לניסוח סטנדרט משותף לכל המסגרות לגיל הרך בישראל.

להלן ניסוח של תת־אינדיקטור בשלוש רמות – מינימלית, בינונית ומתקדמת:

רמה מינימלית	רמה בינונית	רמה מתקדמת
המטפלת מודעת לקיומן של נורמות אתיות ולתוכנן. יש לה ידע כללי בנושא וידע על זכויות הילד.	<ul style="list-style-type: none"> המטפלת מכירה נורמות של אתיקה בטיפול בפעוטות ומקיימת אותן. המטפלת יודעת לחפש באופן אקטיבי באינטרנט ובמקורות מידע. המטפלת מתייעצת עם עמיתות. 	המטפלת מפנימה ומיישמת את הנורמות ומשתפת אחרים בידע.

אינדיקטור זהות מקצועית – תת־אינדיקטור: "משתתפת בלמידה מתמשכת ושיתופית [קהילה מקצועית] ומתעדכנת באופן שוטף"

מתוך הדיון: השתתפות בלמידה מתמשכת בקבוצה מחזקת את המקצועיות של המטפלת, את תחושת השייכות המקצועית. מחנכת שמטפלת בבית ואינה חלק מארגון חשה בודדה.

ההתפתחות המקצועית צריכה להתחיל ברכישת ידע בסיסי, וממנו אפשר להמשיך ולהעמיק ולהתקדם להכשרה מלאה. בדיון עלתה החשיבות שבהשתייכות לקהילה מקצועית בתוך הרשות המקומית. חשוב שהמטפלות יראו בעצמן חלק מנשות החינוך ביישוב.

עלתה גם הסוגיה של כבוד לידע הקיים של המטפלות, והתחלת הליווי והלמידה מהנקודה שבה נמצאת המטפלת.

המשתתפות ציינו כמה מגבלות לממד זה. הדרישה להשתתף בלמידה שיתופית מתמשכת עלולה להיתפס בקרב מטפלות כאיום על מעמדן. כמו כן נשאלת השאלה עד כמה הן רוצות בכלל להרגיש שייכות לקבוצה כשהן מנהלות מסגרת שהיא עסק כלכלי תחרותי.

הסתייגות נוספת התייחסה לקושי במדידת השתתפות והשפעה. האם די, למשל, בהשתתפות בקהילת ואטסאפ?

להלן ניסוח של תת־אינדיקטור בשלוש רמות – מינימלית, בינונית ומתקדמת:

רמה מינימלית	רמה בינונית	רמה מתקדמת
המטפלת רוצה לקבל הדרכה וידע מקצועי. היא רואה בעצמה מחנכת ולא רק מטפלת משגיחה.	<ul style="list-style-type: none"> המטפלת משתתפת בקבוצות הדרכה ובסדנאות. המטפלת פעילה באופן קבוע במסגרות למידה. 	<ul style="list-style-type: none"> המטפלת בעלת תפיסה מקצועית מבוססת בנוגע לתפקידה כמטפלת־מחנכת. המטפלת בעלת גישה חינוכית מותאמת לכל ילד. המטפלת מנהלת סדר יום מובנה, תוכנית עבודה ברורה. המטפלת מתייעצת עם עמיתות, שואבת מהן ידע מקצועי. המטפלת מרחיבה כל הזמן את הידע שלה.

3. אינדיקטור ידע ותפיסות

אינדיקטור ידע ותפיסות – תת־אינדיקטור: "מבינה כיצד ילדים מתפתחים ולומדים, ומשתמשת בידע זה כדי ליצור סביבה והזדמנויות למידה תואמות התפתחות של כל ילד"

מתוך הדיון: על המטפלות לתפוס את עצמן כמחוללות שינוי בגיל הרך, שהוא תקופה קריטית בהתפתחות ובלמידה. עליהן להבין שמחובתן ללמוד ולפתח יכולת רפלקטיבית ויכולת לצפות בילדים.

רמה מתקדמת	רמה בינונית	רמה מינימלית
<ul style="list-style-type: none"> • הסביבה החינוכית הביתית מופרדת בצורה ברורה מבני משפחתה של המטפלת. • המטפלת בונה סביבה חינוכית מתאימה תוך שימוש במקורות ידע שונים העוסקים בהתפתחות הילד, למשל האגדן של משרד החינוך. • המטפלת משתמשת בציווד ובמגוון משחקים המותאמים לשלבי ההתפתחות השונים. • המטפלת מנחה את ההורים באשר להתנהגות בסביבה הביתית שלהם. 	<ul style="list-style-type: none"> • המטפלת יודעת איזה ציוד ואילו משחקים מותאמים לשלבי ההתפתחות השונים. היא משתמשת בציווד הביתי בצורה המותאמת לצורכי הילדים. • המטפלת מבינה שהילד הוא יצור מתפתח ולומד. היא רוצה לדעת כיצד הילדים מתפתחים ולאן הם מתקדמים. היא רוצה להבין את תפקידה כמחנכת, ולא רק כמטפלת המעניקה חום ואהבה. 	<ul style="list-style-type: none"> • המטפלת מקבלת על עצמה את התפיסה שהיא מחוללת שינוי בגיל הרך. היא מבינה שזוהי תקופה קריטית בהתפתחות ובלמידה, ושעליה ללמוד כיצד להשפיע. היא יודעת מהו הרצף ההתפתחותי בגיל הרך, וכיצד ליצור סביבה תומכת. • אין שימוש במסכים במסגרת.

אינדיקטור ידע ותפיסות - תת-אינדיקטור: "מכירה בכל ילד כפרט ייחודי עם הבדלים התפתחותיים"

מתוך הדיון: האיתור והזיהוי של ילדים עם לקויות "נופל מתחת לרדאר", ודורש התערבות ראשונית בתחום זה. זה נכון גם באשר לילדים מתקדמים מאוד, ובעצם לכלל הילדים.

ללא הכשרה אי אפשר לזהות ייחודיות של כל ילד. כיום רק שעתיים מבין עשר שעות ההדרכה במשפחתונים מוקדשות לנושא זה. המטפלת צריכה לדעת כיצד להסתכל על כל ילד בזמן משחק, בזמן האכלה ובאינטראקציות השונות.

כמו כן נדרש חיבור ושיתוף פעולה רציף וקבוע בין המטפלת ליחידה להתפתחות הילד במשרד הבריאות. יש ללמד את המטפלות כיצד להתבונן בילדים ולראות את ההבדלים ביניהם. חשוב לראות את ההבדלים ביניהם. עריכת תצפית בפעוטות הוא ידע בסיסי שצריך להקנות.

רמה מתקדמת	רמה בינונית	רמה מינימלית
<ul style="list-style-type: none"> • המטפלת יודעת לבצע תצפיות פורמליות מתוכננות ובלתי פורמליות לאורך כל היום ובכל סוגי הפעילויות. • המטפלת יודעת לציין מאפיין אחד או שניים המייחדים את הילד ואת העדפותיו. • המטפלת יודעת להתבונן ולערוך תצפית משווה – לציין איזה ילד שונה מהאחרים, מחוץ לנורמה. 	<ul style="list-style-type: none"> • המטפלת צופה בכל ילד בזמן האינטראקציות השונות בסדר היום של המסגרת: כניסה, פרידה, האכלה, משחק חופשי או מונחה, אינטראקציות בין ילדים. • המטפלת יודעת משהו על המשפחה, עניינים בריאותיים. מכירה את הילד בעקבות שיחה עם ההורים. • המטפלת יודעת ומסוגלת להתריע בפני ההורים על חריגות ועל הצורך בבדיקת קושי התפתחותי. 	<p>המטפלת מסתכלת על הילדים בגובה העיניים. יודעת את גילו של כל ילד ויכולה לתת דוגמה אישית בביצוע פעילויות שונות.</p>

אינדיקטור ידע ותפיסות – תת־אינדיקטור: "משתמשת בידע רב־ממדי על הילד וההקשר שלו כדי לתמוך בכל ילד ולקבל החלטות מבוססות עדויות (ידע על תקופות התפתחות מוקדמת, על הילדים כפרטים, על התפתחות ולמידה בהקשרים תרבותיים ועוד)"

מתוך הדיון: אינדיקטור זה נחשב קשה למימוש, ואולי אף לא ריאלי. נאמר בדיונים שלא בטוח שהמטפלת תוכל למלא שאלון המעיד על היכרות עם הילד. עם זאת עליה להבין את החשיבות שבניהול סדר יום ברור, המכוון ומותאם לצרכים של כל ילד, ולהתאים את הפעילויות לשלב ההתפתחותי של כל ילד וילד.

רמה מתקדמת	רמה בינונית	רמה מינימלית
<ul style="list-style-type: none"> המטפלת יודעת להתבונן בילדים ולשלב ידע ממקורות שונים (מהדרכה, מההורים, מהבשרות) כדי להחליט על דרך טיפול והתערבות. המטפלת בעלת ידע על הילד במגוון תחומים. היא יודעת להתאים מגוון פעילויות לכל ילד בהתאם לשלב ההתפתחותי שלו. המטפלת מבינה שזמן הארוחה ויחסי האכילה הם מיקרוקוסמוס להתבוננות בילדים ולהיכרות עימם. המטפלת מגלה יכולת התבוננות עצמית ורפלקציה על העשייה שלה ועל הילדים. 	<ul style="list-style-type: none"> המטפלת מאמצת סדר יום קבוע ושומרת עליו. המטפלת יודעת לבנות סדר יום לפי סוגי הפעילויות. 	<ul style="list-style-type: none"> המטפלת מבינה שמחובתה ללמוד ולפתח יכולת רפלקטיבית ויכולת לצפות בילדים. המטפלת מבינה את החשיבות של סדר יום (עד גיל שנה סדר יום אישי, לאחר מכן סדר יום קבוע). המטפלת מכירה את תחומי הפעילות השונים, ויודעת לשייך את הפעילות לשלב התפתחות.

אינדיקטור ידע ותפיסות – תת־אינדיקטור: "מכווינה את הילדים באופן חיובי בהתאמה ליכולות ההתפתחותיות של כל ילד. הכוונה לרכישת עצמאות של הילדים ואחריות על התנהגותם"

בדיון עלה כי זו דרישה מורכבת מאוד, אבל חשובה. האחריות באה עם העצמאות. יש לזכור כי העצמאות וביטוייה משתנים מתרבות לתרבות.

רמה מתקדמת	רמה בינונית	רמה מינימלית
המטפלת מעודדת עצמאות בזיקה לתפיסה התרבותית של הקהילה.	המטפלת מעודדת ילדים שונים לעצמאות בהיבטים שונים.	המטפלת נותנת מענה לצרכים פרטניים.

סיכום הדין המשותף

ניסוח האינדיקטורים

- חשוב להיות ריאליים מאוד, להשאיר את הניסוחים פתוחים, ובגובה העיניים.
- חשוב להתאים את האינדיקטורים ואת אבני הדרך שלהם התאמה תרבותית למסגרות הלא מפותחות. ההתאמות צריכות להתבטא גם בכתיבת עקרונות התוכנית וגם בכתיבת ההמחשות.
- בהתייחסות לאינדיקטורים, לכלים, להדרכה ולליווי – חשוב להפריד בין ילדים עד גיל שנה וילדים מעל גיל שנה.

ליווי והדרכה של המטפלות ושל המדריכות

- חשוב לחולל שינוי בתפיסה של המטפלת – לא עוד בייביסיטר, אלא מטפלת שהיא מחנכת מקצועית המשפיעה על חיי הילדים.
- כשעוסקים באתיקה צריך להבחין בין האתיקה של המסגרות והאתיקה של מי שנכנס אליהן (על מה הוא אמור לדאוג וכו'). הצוות המלווה צריך לדבוק בידע ובקוד האתי שלו.
- נדרשת חשיבה על תמריצים שיעודדו מטפלות ממסגרות לא מפותחות להשתתף בפיתוח מקצועי ובהכשרה. תמריצים כמו חיזוק תחושת השייכות, החשיבות והמקצועיות, הפיתוח העצמי, וכמובן תמריצים בהיבט הכלכלי (מעמד מקצועי יביא יותר ילדים במסגרת).

שותפים לתהליך ולקביעת מדיניות

- בדיון המשותף ניכרה שביעות רצון מהשיח המשותף הרב־מקצועי. הייתה גם הכרה בחשיבות המפגש בין הגורמים השונים העוסקים בגיל הרך בישראל.
- לצורך המשך הפיתוח, עלה הצורך לשקול הקמת קבוצות מיקוד של מטפלות ושל הורים, שיגיבו למערכת האינדיקטורים שתתגבש במיזם. כך נעשה במשרד החינוך כאשר פיתחו את הכלי "מעגן".
- תפקיד הארגונים להיכנס למסגרות הלא מפותחות, וליצור קשרי אמון מתמשכים בין המטפלות באמצעות המדריכות המקצועיות.
- תפקיד הרשויות לספק את התשתית הכלכלית לתהליכי הכניסה למסגרות וליצירת קהילות מקצועיות של מטפלות.
- חשוב לכוון לשינוי מדיניות לאומית ולהטמעה מקיפה, ולא להסתפק בפילוט של כמה יישובים. יד הנדיב מבקשת ביוזמה שלה ליצור מעגלים רחבים של שותפים. תובנות מהתהליך יוכלו לשמש את השדה. לצד קידום מדיניות, המטרה הגדולה היא לבנות שדה מיומן בתחום הזה.